

ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

М. В. Базюк

м. Черкаси, Україна

Ефективне навчання математики неможливе без пошуків шляхів активізації пізнавальної діяльності учнів. Адже діти повинні не тільки засвоїти певну суму знань, а й навчитися спостерігати, порівнювати, виявляти взаємозв'язок між поняттями, міркувати. А досягти цього можна лише засобами, що активізують пізнавальну діяльність у процесі формування інтересу до вивчення математики.

До них належать дидактичні ігри, різні види позакласних занять, створення ігрових ситуацій, математичні цікавинки, завдання з логічним навантаженням, завдання проблемно-пошукового характеру, нестандартні завдання.

Звісно, такі види робіт сприяють формуванню інтересу дітей до предмету. Причому вирішальне значення мають інтелектуальні процеси: інтенсивна робота думки під час розв'язання навчальних завдань і пошуків відповідей на поставлені запитання, вияви волі, спрямовані на переборення неминучих труднощів.

Основними умовами формування пізнавальних інтересів до вивчення математики, є: розуміння дитиною змісту і значення матеріалу, новизна у змісті навчального матеріалу, емоційна насиченість навчання, використання оптимальної системи тренувальних, творчих, пізнавальних та інших завдань, практична спрямованість матеріалу, самостійність дітей у їхній діяльності, ґрунтовне знання вчителем предмета, інтерес до нього, вміння зацікавити ним дітей.

Однією з важливих умов успішного формування інтересу школярів до вивчення математики є відповідність змісту навчального матеріалу рівню їх розумового розвитку.

В.Белінський свого часу підкреслював, що вчитель, задовольняючи інтереси учня щодо навколишнього, не повинен намагатися форсувати розвиток його особистості і давати відомості понад його розуміння, бо це може призвести до втрати інтересу [30, с. 52]. Не всяка інформація може зацікавити школяра, а насамперед та, в якій є елементи новизни. Саме вона закономірно викликає орієнтовно-дослідницьку діяльність учнів. У процесі розумового розвитку дитину захоплює і стає об'єктом її інтересу те, що вже доступно для неї, але не стало ще звичним, добре відомим. «Предмет, - писав видатний вітчизняний педагог К.Ушинський, - для того, щоб бути для нас цікавим, повинен бути обов'язково частково знайомим нам, а частково новим... Він повинен являти для нас новину, але новину цікаву, тобто таку новину, яка б або доповнювала, або підтверджувала, або спростовувала, або розбивала те, що вже є в нашій душі, тобто, словом, таку новину, яка що-небудь змінювала б у слідах, що вже у нас укоренились» [26, с. 8].

К. Д. Ушинський був прихильником формування в учнів уміння здійснювати такі розумові операції як аналіз, порівняння, синтез, узагальнення, усвідомлення та впорядкування інформації, розвитку в учнів критичного мислення.

Розв'язання цікавих задач розвиває в учнів ці розумові операції, а також вимагає від учня певної незалежності мислення, творчих пошуків, оригінального підходу, кмітливості й винахідливості, критичного ставлення до своєї роботи.

Для формування інтересу учнів до вивчення математики важливе значення має форма викладу матеріалу вчителем. Так, уроки, в процесі яких говорить переважно

педагог, а учні лише пасивно слухають, не сприяють виробленню у школярів глибокого й стійкого інтересу. І, навпаки, уроки математики, під час яких забезпечуються широкі можливості для вияву активності й самостійності учнів, великою мірою стимулюють розвиток пізнавальних інтересів.

Розвитку пізнавальних інтересів на уроках сприяють різні методи і засоби навчання, а в початкових класах на уроках необхідно досягти органічного поєднання ігрової і навчальної форм діяльності.

Формуванню пізнавальних інтересів школярів сприяє використання нестандартних уроків, які дають матеріал для роздумів, можливість виявляти ініціативу і самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості. Пізнавальна діяльність учнів при таких способах її організації в основному має колективний характер, що створює передумови для взаємодії суб'єктів навчання, дає можливість обміну інтелектуальними цінностями, зіставленню й узгодженню різних точок зору про об'єкти, що вивчаються на уроці [2].

Нетрадиційні заняття дозволяють урізноманітнювати форми і методи роботи на уроці, позбавлятися шаблонів, виховують творчу особистість школяра, розширюють функції вчителя, дають можливість враховувати специфіку певного матеріалу й індивідуальність кожного учня. Уміле поєднання традиційних і нетрадиційних форм роботи, використання вчителем таких занять у певній системі та досконале володіння методикою їх проведення забезпечують високу ефективність нестандартних уроків.

Істотну роль у збудженні інтересу у школярів відіграють і форми організації діяльності на уроці - як індивідуальні, так і колективні. Одна справа, коли дитина окремо, незалежно від товаришів, працює над навчальними завданнями, інша - коли учні в процесі виконання цих завдань включаються в багатопланові й безпосередні стосунки з іншими членами класного колективу: відносини відповідальної залежності, контролю, взаємодопомоги. У першому випадку створюється лише ілюзія колективної роботи, а насправді – кожен учень відповідає лише за себе. У другому - кожний школяр почуває себе частинкою класного колективу, розглядає свою навчальну діяльність, особисті здобутки або невдачі на загальному фоні успіхів усього класу (власний успіх – це загальний успіх; особиста невдача - це невдача всього класу). Усвідомлення власних досягнень на фоні здобутків класного колективу спонукає дитину до активного навчання.

Аналіз педагогічних і методичних досліджень, практики передових педагогів свідчить про те, що в сучасній школі є всі можливості для вдосконалення і створення нових ефективних засобів розвитку інтересів дітей до вивчення математики, для виявлення тенденцій і закономірностей, що допомагають спрямувати їхню навчальну діяльність на математичну освіту. Вивчення пізнавальних можливостей школярів, формування їхньої зацікавленості, а також створення умов, що сприяють їх оптимальному вияву, – важливе завдання творчого учителя початкової школи.

Література

1. Богданович М.В., та ін. Урок математики в початковій школі / Издательство: Навчальна книга - Богдан, 2004. – 328 с.
2. Коваль Л.В., Скворцова С.О. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник. – Частина І. – Одеса.: Видавництво-Автограф, 2008. – 284 с.
3. Ушинський К. Д. Питання виховання і навчання в початковій школі // Вибрані твори: В 2-х т. – Т. 1. – К., 1972
4. Ушинський К.Д. Вибрані твори. – К.: Радянська школа, 1976. – 213 с.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент Т. С. Зорочкіна